

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE POLITEHNICA
CENTRUL UNIVERSITAR PITEȘTI
FACULTATEA DE TEOLOGIE, LITERE, ISTORIE ȘI ARTE
ȘCOALA DOCTORALĂ *FILOLOGIE*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
GRAMATICA ÎN CONTEXT- MODALITATE DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR DE
COMUNICARE

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr habil. Corina- Amelia Georgescu

Student-doctorand:

Valentin Crețu

PITEȘTI

2024

Prezenta lucrare își propune să contribuie la o mai bună înțelegere a modului în care gramatica poate fi integrată eficient în procesul de predare a limbii franceze. Prin valorificarea teoriilor didactice și combinarea lor cu practici pedagogice actuale, dar și prin realizarea unui studiu de caz concret, cercetarea are un impact direct asupra îmbunătățirii competențelor lingvistice ale elevilor prin perfecționarea metodologiilor de predare.

Lucrarea explorează noțiunea de gramatică în diversele sale forme și aplicabilitatea acesteia în predarea limbii franceze ca limbă străină. Gramatica, definită ca set de reguli care guvernează utilizarea corectă a limbii, este studiată din perspective diferite (gramatica prescriptivă, tradițională, comparativă, descriptivă și pedagogică). Lucrarea se concentrează pe gramatica pedagogică și pe modul în care aceasta poate fi integrată eficient în lecțiile de limba franceză, pentru a crește performanțele de învățare ale elevilor.

Pentru o mai bună înțelegere a modalității în care gramatica a fost integrată în predarea limbii franceze, s-a realizat o analiză cronologică a evoluției metodelor de predare a acestei limbi, de la metoda tradițională la metodele moderne precum abordarea comunicativă și abordarea acțională. Din perspectiva acestora, contextul joacă un rol esențial în învățare, influențând modul în care gramatica este predată și aplicată în situații reale de comunicare.

În prezent, predarea limbii franceze în cadrul sistemului educațional din România este caracterizată, din perspectiva metodelor utilizate, de eclecticism, adică de folosirea unei combinații de metode pentru a răspunde diverselor nevoi de învățare ale elevilor. Contextul este identificat ca fiind un factor crucial în predare, fiind asociat cu aspectele culturale, sociale și educaționale, care influențează procesul didactic.

Dintre **obiectivele** lucrării, putem menționa:

- 1) analizarea stadiului actual al predării-învățării limbii franceze la nivel european, la nivel național, dar și în școlile ilfovene, inclusiv prin raportarea la numărul de profesori și statutul disciplinei ca L1 sau L2, acestea fiind considerate în România ca puncte de reper pentru importanța acordată la nivel de sistem educațional limbii franceze;
- 2) identificarea, pe baza literaturii de specialitate, a principalelor tipuri de gramatică utile în predarea limbii franceze în diferite momente ale procesului didactic, astfel încât abordarea didactică să răspundă nevoilor de învățare ale elevilor;
- 3) studierea percepției profesorilor de limba franceză cu privire la predarea elementelor de gramatică ale acestei limbi, conform curriculumului în vigoare, prin raportare la strategiile și metodele pe care aceștia le preferă în interacțiunea cu grupurile de elevi;
- 4) pilotarea unor secvențe didactice centrate pe predarea-învățarea elementelor de gramatică a limbii franceze cu ajutorul contextului;
- 5) evaluarea eficienței secvenței didactice pilotate în sala de clasă, prin aplicarea unor forme

evaluare standardizată și alternativă.

Principala contribuție a prezentei teze este aceea că studiază integrarea conceptului de „context” în predarea gramaticii limbii franceze, în cadrul procesului didactic, cu ajutorul unor metode adaptate la realitățile contemporane și la nevoile specifice ale elevilor din învățământul preuniversitar, mai precis din primii doi ani de liceu.

Scopul acestei lucrări este de a sublinia rolul gramaticii ca element de legătură între vocabular și actele de vorbire, contribuind astfel la îmbunătățirea abilităților de comunicare, atât orale, cât și scrise, în limba franceză, dar și de a evidenția diversele demersuri didactice prin care gramatica limbii franceze este utilizată contextualizat, ca mijloc esențial în dezvoltarea competențelor de comunicare.

Partea teoretică a cercetării acoperă întregul parcurs educațional obligatoriu în România, de la ciclul primar, începând cu clasa pregătitoare, până la ciclul liceal inferior, clasa a X-a. Astfel, studiul contribuie la conturarea profilului absolventului de învățământ obligatoriu, conform cerințelor prevăzute de legislația educațională, prin integrarea eficientă a gramaticii în predarea limbii franceze.

Metodologia de cercetare a fost aleasă în așa fel încât să evidențieze atât aspecte teoretice, cât și practice ale predării gramaticii limbii franceze. În acest sens, au fost utilizate o serie de metode care permit o analiză cuprinzătoare și bine fundamentată a temei abordate, după cum urmează:

Metoda documentării a fost folosită pentru a se identifica și a se înțelege felul în care metodologiile de predare a limbii franceze au influențat predarea gramaticii, de-a lungul timpului.

Metoda analizei documentare a servit la investigarea cunoștințelor existente la nivel mondial, în spațiul francofon, în domeniul predării gramaticii, cu scopul de a le utiliza ca repere în dezvoltarea noii cercetări.

Metoda analizei materialului didactic implementat/pilotat a implicat evaluarea materialului didactic elaborat și aplicat în sala de clasă, urmărindu-se extragerea unor concluzii parțiale pentru fiecare secvență de lecție, în vederea optimizării și adaptării materialului la nevoile grupurilor țintă.

Observația, folosită ca metodă de control, a permis cercetătorului să monitorizeze modul în care activitățile desfășurate în clasă respectă planul inițial și să adapteze abordările în funcție de nevoile apărute pe parcurs.

Metoda comparativă a fost aplicată pentru a compara rezultatele obținute de către clasele la care s-a realizat cercetarea, cu accent pe progresul învățării și utilizarea elementelor de gramatică în comunicare. Comparația a implicat identificarea diferențelor și similitudinilor între cele două abordări didactice, respectiv predarea în context a gramaticii și predarea acesteia prin intermediul unei abordări tradiționale.

Metoda calitativă a permis organizarea și sintetizarea rezultatelor care reflectau progresul elevilor în procesul de învățare. În cadrul cercetării, au fost analizate calitatea contextelor educaționale create și modul în care acestea au susținut integrarea gramaticii în comunicare.

Metoda cantitativă a fost utilizată pentru analiza datelor colectate prin chestionarele destinate profesorilor, obținându-se informații relevante despre eficiența demersurilor didactice, metodele de evaluare și rolul gramaticii în dezvoltarea competențelor comunicative.

Metoda Qui? Quoi? Où? Quand? Comment? Combien? Pourquoi?: Această metodă, tradusă ca „Cine? Ce? Unde? Când? Cum? De ce? Pentru ce?”, a oferit un cadru structurat pentru desfășurarea cercetării, asigurând coerența și relevanța demersurilor în contextul educațional propus.

Conținutul tezei

În **Argument**, teza oferă o prezentare generală a temei și obiectivelor cercetării, subliniind importanța predării limbii franceze în contextul educațional din România și în conformitate cu politicile lingvistice europene. Această parte este structurată în patru capitole din care primul stabilește ipotezele, obiectivele și instrumentele metodologice ale cercetării, stadiul actual al predării limbii franceze în România (prin date statistice) și evaluează impactul politicilor lingvistice europene și românești asupra predării gramaticii.

Următoarea parte se concentrează pe elementele de didactică a limbii franceze prin prezentarea diferențelor dintre didactica generală și cea specifică limbii franceze, a profilului european de competențe al elevului, al rolului profesorului, dar și a metodelor și strategiilor didactice și a activităților și exercițiilor specifice orei de limbă franceză și a tipurilor de evaluare care pot fi aplicate acestei discipline.

Pentru contextualizarea cercetării, se explorează rolul gramaticii în predarea limbii franceze în școli. Sunt analizate diferitele metodologii de predare, de la metoda gramatică-traducere la metoda comunicativă. De asemenea, sunt discutate conceptele fundamentale ale *Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL)* și integrarea gramaticii în acest cadru. Este analizată abordarea acțională propusă de aceste documente, abordare care aduce în prim-plan câteva concepte utile în predarea/învățarea gramaticii, respectiv: acțiunea, sarcina, strategia, utilizatorul, domeniul, competența și nivelul de competență (A1, A2, B1, B2, C1, C2).

O importanță deosebită este acordată tipurilor de gramatică utile procesului didactic, precum și integrării acesteia în predare în funcție de diferite abordări ale învățării, cum ar fi behaviorismul, constructivismul, învățarea prin acțiune și interacțiune. Capitolul analizează modul în care gramatica este inclusă în programele școlare românești și sunt identificate acele accepțiuni ale termenului de *context* care sunt relevante din perspectiva didacticii limbii franceze:

- a. context extralingvistic (cu referire la tot ceea ce înseamnă mediu fizic, spațial, dar și la condițiile de învățare create la nivel de sistem de educație prin legislație, politici lingvistice etc.);
- b. context personal (cu referire la tot ceea ce particularizează condițiile de învățare ale unui elev: stil/ strategie de învățare și tip de inteligență);

- c. context social (cu referire la tot ceea ce presupune interacțiunea didactică: relația profesor-elev și relația elev-elev);
- d. context didactic al sarcinii de lucru (cu referire la combinarea activităților comunicative pentru dezvoltarea unei anumite competențe didactice).

Ultima parte a lucrării este structurată în funcție de etapele cercetării, fiecare având rolul său în evaluarea și dezvoltarea strategiilor educaționale propuse, astfel:

Etapa I, cea a premiselor cercetării, explorează diversele metode de predare a gramaticii limbii franceze. Cercetarea începe cu formularea ipotezelor și a structurii demersului de cercetare.

Etapa a II-a, cea a colectării unor informații de la profesorii de limba franceză, vizează elaborarea, aplicarea și analiza unor chestionare pentru a aduna informații relevante despre : integrarea gramaticii în predarea limbii franceze, metodele didactice utilizate în sala de clasă care răspund nevoilor de învățare ale elevilor, eficiența și problemele strategiilor de predare. Toate aceste aspecte sunt corelate cu studiile absolvite de profesorii chestionați, precum și cu experiența la catedră a acestora. În aceleași chestionare, profesorii au prezentat practicile curente în predarea limbii franceze, percepția lor asupra eficienței metodelor de predare și nevoia de schimbare sau adaptare în procesul educațional. Nu a fost neglijat nici aspectul privind integrarea TIC în procesul didactic, cu atât mai mult cu cât perioada cercetării a coincis cu aceea a pandemiei, când comunicarea educațională era asigurată prin mediul virtual.

Etapa a III-a prezintă contextul școlar al cercetării respectiv un liceu teoretic din județul Ilfov, situat în partea de nord a capitalei României, iar clasele vizate pentru a fi observate sunt două clase de a X-a, filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie :

Clasa a X-a Uman 1 – unde a fost aplicată o metodă clasică, deductivă, de predare a gramaticii.

Clasa a X-a Uman 2 – unde s-a utilizat o metodă bazată pe dezvoltarea competențelor, inductivă și concentrică, ancorată în realitatea cotidiană a elevilor.

În ambele clase, au fost implementate:

- **teste inițiale** care să constate nivelul de performanță lingvistică a fiecăreia dintre cele două clase selectate pentru cercetare și ca urmare a cărora să se decidă care clasă va urma demersul clasic și care îl va urma pe cel nou propus ;
- **unități de învățare** organizate concentric, care pornesc dinspre un text suport pe baza lui organizându-se întregul demers al unității respective (conținut tematic, elemente de vocabular, acte de vorbire), gramatica fiind predată într-un context aplicativ și integrat.
- **proiecte didactice** (la clasa a X-a U1 unde la testele inițiale s-au obținut rezultate mai bune) și **secvențe didactice** (la clasa a X-a U2, cu rezultate care necesită îmbunătățire).

Proiectele didactice au urmat demersul clasic, deductiv de predare a limbii franceze, iar *secvențele didactice* au urmat demersul modern, inductiv, care pornește dinspre textul suport pe care profesorul

Îl distribuie clasei spre exploatare globală, detaliată, analiza prin activități de învățare a elementelor de vocabular și exersarea în contexte diverse a elementelor de gramatică, totul fiind raportat la programa școlară în vigoare, emisă de ministerul de resort.

- **secvențe de evaluare:** s-a realizat o evaluare inițială, formativă, și finală, pentru măsurarea progresului elevilor și identificarea domeniilor care necesită îmbunătățiri.

Un loc aparte a fost acordat proiectelor tematice, create pentru a ilustra contribuția acestui tip de activitate la dezvoltarea competențelor prevăzute de curriculumul școlar prin integrarea gramaticii în activitățile de comunicare orală și scrisă și prin sprijinul acordat în dezvoltarea competențelor lingvistice prin aplicații practice și interactive.

Evaluarea progresului elevilor a fost realizată prin grilele de observare sistematică propuse, ținând cont de competențele specifice din curriculumul școlar ; acestea au fost proiectate în cadrul unităților de învățare și au fost corelate cu testele **finale** care, la rândul lor, puse în comparație cu rezultatele testelor inițiale, au putut demonstra nivelul de cunoștințe și progresul elevilor.

Rezumând, capitolul al patrulea al acestei cercetări analizează mai întâi percepția profesorilor asupra integrării gramaticii în ora de limbă franceză, prin utilizarea unui chestionar; ulterior, este prezentată pilotarea unor unități de învățare proiectate (cinci conținuturi gramaticale), analizându-se rezultatele elevilor înainte și după intervenția didactică prin comparație la cele două clase, la una predarea fiind clasică, iar la cea de-a doua fiind organizată sub forma unor secvențe de învățare, care au în componența lor și dezvoltarea unor proiecte tematice, în scopul dezvoltării spiritului de echipă și al cooperării între elevi.

Teza se încheie cu concluziile cercetării, subliniind eficiența predării contextualizate a gramaticii în îmbunătățirea competențelor lingvistice ale elevilor, cu accent pe următoarele aspecte:
Integrarea gramaticii în învățarea limbii franceze: Teza evidențiază importanța integrării gramaticii în contextul general al limbii, argumentând că aceasta nu trebuie să fie tratată izolat. O înțelegere contextualizată a gramaticii ajută elevii să dezvolte competențe lingvistice complete și funcționale.

Adaptarea metodelor didactice: Lucrarea subliniază necesitatea de a adapta metodele didactice la specificul educațional și la obiectivele de învățare. Diversitatea metodelor, de la metoda gramatică-traducere la metoda comunicativă, reflectă o tendință de personalizare a predării, necesară pentru a răspunde diverselor nevoi ale elevilor.

Impactul politicilor lingvistice: Politicile lingvistice europene și românești, în special Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL), joacă un rol semnificativ în predarea limbii franceze. Acestea nu doar influențează conținutul predat, ci și metodele utilizate, oferind un cadru modern pentru evaluarea competențelor lingvistice.

Rolul extrem de important al profesorului: Profesorul are un rol central în facilitarea învățării

gramaticii, fiind cel în măsură să proiecteze și să aplice strategii didactice adecvate. Evaluarea continuă a progresului elevilor și ajustarea strategiilor în consecință sunt esențiale pentru succesul predării.

Evaluarea și pilotarea unităților de învățare: Pilotarea unităților de învățare și analiza testelor inițiale subliniază importanța ajustării metodelor înainte de implementarea pe scară largă. Evaluarea continuă este esențială pentru a măsura eficiența abordărilor pedagogice și a asigura progresul elevilor.

Rezultatele studiului aplicativ: Cercetarea aplicativă desfășurată la Liceul Teoretic „Mihai Kogălniceanu” a demonstrat eficiența predării contextualizate a gramaticii în îmbunătățirea competențelor lingvistice ale elevilor, în special în contextul pandemic. Această abordare a condus la o motivație și o implicare crescută ale elevilor în procesul educativ.

Teza propusă se concentrează pe predarea limbii franceze în România, analizând locul gramaticii în cadrul metodologiilor educaționale și felul în care aceasta se aliniază cu politicile lingvistice europene, în special cu Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi și Volumul Complementar al Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi. Prin studiile de caz, se urmărește nu doar teoretizarea procesului didactic, ci și testarea și evaluarea practică a strategiilor propuse.

În acest context, considerăm că importanța prezentei cercetări rezidă în :

- **analiza critică a metodologiilor existente:** în această teză, un aport semnificativ este reprezentat de evaluarea comparativă a diverselor metode de predare a limbii franceze, de la metoda tradițională gramatică-traducere până la metoda comunicativă, întrucât prin identificarea avantajelor și dezavantajelor fiecărei metode în contextul specific românesc, utilizând date statistice și observații directe din sălile de clasă, se pot obține rezultate mai bune pe viitor.
- **integrarea perspectivei CECRL în predarea gramaticii:** un punct cheie al lucrării ar putea fi adaptarea metodologiilor existente pentru a corespunde mai bine standardelor *Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi* și ale *Volumului Complementar al Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi*. Aceasta implică nu doar o integrare teoretică, ci și o abordare practică, prin dezvoltarea de materiale didactice, care să combine elementele de gramatică cu competențele de comunicare prevăzute de *Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi* și de *Volumul Complementar* al acestuia.
- **studiul de caz privind percepția profesorilor:** în cadrul capitoului patru, am elaborat și aplicat un chestionar pentru a măsura percepția profesorilor asupra integrării gramaticii în predarea limbii franceze. Pe lângă colectarea datelor, analiza critică și interpretarea rezultatelor, în special în funcție de variabile cum ar fi experiența profesorilor, mediul de

învățare (urban vs. rural) și resursele disponibile, am putut identifica elemente de care se poate ține cont pentru îmbunătățirea procesului didactic.

- **proiectarea și testarea unităților de învățare:** Planificarea și implementarea unor unități de învățare care să reflecte o abordare contextualizată a predării gramaticii este un element esențial al tezei, întrucât au fost experimentate diverse activități și exerciții care să ”pună” gramatica în context, măsurând progresul elevilor atât cantitativ, cât și calitativ. Analiza acestor rezultate permite extragerea unor concluzii asupra eficienței metodei propuse și identificarea unor eventuale modalități de îmbunătățire a acesteia.

- **reflecții asupra politicilor lingvistice:** teza propune și o reflecție critică asupra modului în care politicile lingvistice europene și românești influențează predarea limbii franceze în România, în special modul în care aceste politici sunt implementate la nivel local și felul în care pot fi ajustate pentru a răspunde mai bine nevoilor reale ale elevilor și profesorilor.

În context didactic, această cercetare ar putea deschide noi perspective, în special în legătură cu *revizuirea curriculumului național* pentru limba franceză, sugerând modalități de a integra mai eficient gramatica în predare prin contextualizare. Aceasta ar putea duce la o abordare mai echilibrată care să dezvolte atât competențele gramaticale, cât și pe cele comunicative ale elevilor.

Pe baza concluziilor studiului de caz, se pot elabora *programe de formare continuă pentru profesori*, axate pe metode moderne de predare a gramaticii în conformitate cu CECRL. Astfel de programe ar putea include ateliere practice, cursuri de perfecționare și schimburi de bune practici care să vizeze o predare cu accent pe competențele lingvistice mai mult decât pe noțiunile teoretice de gramatică, așa cum de altfel, se și stipulează în documentele existente. Punerea în practică a unei astfel de predări necesită și o formare specifică a profesorilor.

O altă perspectivă importantă ar fi *dezvoltarea de resurse didactice noi*, adaptate nevoilor actuale ale elevilor și profesorilor. Aceste resurse ar putea include manuale, ghiduri pentru profesori și platforme digitale, care să ofere suport atât pentru predarea gramaticii, cât și pentru dezvoltarea competențelor de comunicare.

Teza ar putea servi și pentru *ajustarea politicilor lingvistice* astfel încât să se faciliteze o predare mai eficientă a limbilor străine, inclusiv a limbii franceze, în sistemul educațional românesc. La nivel de cercetare, teza deschide perspectiva realizării unor studii de caz axate și pe alte componente ale limbii franceze, precum fonetica, pentru a verifica în ce măsură o predare contextualizată a acesteia ar servi la îmbunătățirea competențelor de comunicare, în special în situația în care elevii care studiază limba franceză nu au contact cu aceasta la fel de mult ca și cu limba engleză.